

בכסות מגפת הקורונה, החמרת הסגר על עזה

נובמבר 2020

מאז מרץ 2020, ישראל ממנפת את החשש מפני התפשטות מגפת הקורונה לכדי חסימה כמעט מלאה של תנועת אנשים במעבר ארז, תוך התעלמות אפילו מצרכים הומניטריים דחופים. מספר היציאות של פלסטינים מהרצועה בחודשים האחרונים עומד על פחות משלושה אחוז משהיו בתחילת השנה, בעיקר של חולים הזקוקים לטיפול בהול ולמלוויהם, ומספר זעום של אחרים. סגר ממושך והדוק כל כך הוא כמעט חסר תקדים ב-13 [שנים של סגר](#) חמור [ממילא](#).

בעוד שהחלטות ישראל לגבי תנועה לחו"ל ובחזרה, בתוך המדינה, ובין הגדה לישראל, השתנו בהתאם לשאיפה לאזן בין הגנה על בריאות הציבור לבין שמירה על פעילות כלכלית, המדיניות בארז לא השתנתה מאז הימים הראשונים של התפרצות המגפה בעולם. ובעוד שכל החלטה לגבי סגירות ופתיחות, הגבלות והקלות, התקבלו בישראל תוך דיונים ציבוריים ערים, לא התקיים כלל שיח ציבורי ולא עלתה דרישה להכיר באחריותיות לנוכח ההחלטה של ישראל בפועל לאסור תנועה אל עזה וממנה כבר שמונה חודשים, ואין אופק.

גישה, כמו גם סוכנויות בינלאומיות ורשויות מקומיות [התריעו](#) מפני התפשטות הנגיף באזור שבו האוכלוסייה כה צפופה, במיוחד לנוכח מצב [מערכת הבריאות](#) ברצועה והמחסור התמידי בה [בציוד רפואי](#) חיוני, וכעת אכן שיעורי התחלואה בעלייה. הדאגה המוצדקת מפני התפרצות אינה מצדיקה הימנעות מנקיטת אמצעים שיגנו על בריאות הציבור תוך מתן מענה לצרכים חיוניים אחרים.

שנים לפני פרוץ המגפה, ובמידה רבה יותר עם התפשטותה, ההגבלות על מעבר בארז מפרות את הזכויות הבסיסיות של פלסטינים וגורמות נזק לשלל היבטים של החיים ברצועה. כעת, במקום להכיר בהשפעה העצומה שיש לשליטתה בתנועה על רמת הבריאות ושלומות התושבים בעזה, ישראל [מפנה את גבה](#) אל מחויבויותיה, והתוצאות קשות.

בחודשים האחרונים גישה עתר לבתי המשפט כמה פעמים במטרה לאתגר את "סגר הקורונה", בשם פלסטינים שרצו לחזור לביתם, לבקר הורה חולה או להשתתף באבל. באחד המקרים [ייצגנו](#) דוקטורנט מעזה שביקש לממש מלגה ולחקור במוסד אקדמי נכבד באירופה. בית המשפט המחוזי פסק לטובתו, אך המדינה היתה כה נחושה להגן על "סגר הקורונה" בארז, שבחרה לערער בפני בית המשפט העליון, שנענה לה והפך את ההחלטה. המדינה סירבה לראות בסגר הנוסף החלטה מדינית, וניאותה להקל רק בכמה מקרים בודדים, גם זאת לא פעם בהוראת בתי משפט, חרף [דרישות](#) שהשמיעו גישה וארגוני זכויות אדם עמיתים וארגוני חברה אזרחית אחרים.

כפי שלמד על בשרו העולם כולו ב-2020, נקיטת אמצעי זהירות לשם בריאות הציבור חייבת להתאזן עם ההכרה בחשיבות העליונה של החופש לנוע לצרכי יומיום. על ישראל ליישם [לא לתר](#) ובשך המגפה שינויים מרחיקי לכת במדיניות התנועה שהיא אוכפת במעבר ארז, שישקפו הכרה בחובתה לוודא חיים ראויים לתושבי ותושבות עזה ולהגן על זכויות האדם שלהם.

בדפים הבאים, לקט ציטוטים מתוך תגובות המדינה ומתאם פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש) לפניות ולעתירות שהגיש גישה בשם פלסטינים שביקשו לצאת מעזה לצרכים בסיסיים. הדוגמאות ממחישות את השימוש שעושה ישראל בסגר שהשיתה בכסות המשבר הבריאותי כדי לסרב לבקשות, מבלי לבחון אותן לגופן ובלא קשר להקפאת מנגנון התיאום עם הרשות, או לבחינה ביטחונית.

החמרת הסגר: ציטוטים מתוך מסמכים רשמיים של ישראל

1. תגובת המדינה לעתירה בדבר בקשה להשתתפות באבל

3.7.2020 – מתוך תגובת המדינה לעתירת גישה לבית המשפט המחוזי בירושלים בשמן של אחיות שביקשו לצאת מעזה לגדה המערבית כדי להשתתף באבל על מות אביהן.

המדינה משתמשת בנימוק הביורוקרטי לפיו בקשת האחיות לא הועברה למת"ק עזה דרך הוועדה האזרחית הפלסטינית, זאת לאחר שהרשות הפלסטינית החליטה לעצור את התיאום מול ישראל, אך טוענת בנוסף כי ממילא המדיניות הקובעת היא החלטת הדרג המדיני להגביל יציאה מעזה "במסגרת התפשטות נגיף הקורונה":

"26. יובהר, כי המת"ק ערוך לקבל בקשות בדרך המקובלת ולבחון אותן לגופן. לא זו אף זו, נזכיר כי בימים אלה במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה הוחלט על ידי הדרג המדיני להטיל סגר על רצועת עזה, על מנת לצמצם את סיכויי ההדבקה והתפשטות הנגיף. החלטה זו עודנה בתוקף, הכניסה מרצועת עזה לישראל ולאיו"ש מוגבלת למקרים הומניטאריים רפואיים בלבד.

27. מאז הטלת הסגר, ככלל, סורבו בקשות כניסה לישראל ומעבר לאיו"ש של תושבי רצועת עזה לצרכים שאינם רפואיים, עד כה לא שונתה מדיניות זו.

28. לפיכך בהתאם לאמור בתשובת המת"ק לב"כ העותרות, גם אם בקשת העותרות היתה מוגשת בהתאם להסכמות בין ישראל לצד הפלסטיני באמצעות הוועדה סביר להניח כי היתה מסורבת, לאור הסגר הקיים בגלל הקורונה.

לסיכום עתירה זו מתייתרת לאור מענה של מענה של מת"ק עזה לפנייתן של ב"כ העותרות ובו מוסבר כי לאור המצב הקיים אין באפשרות המדינה לאשר את בקשת העותרות.

(כל ההדגשות של גישה)

2. תגובת המדינה לעתירה בדבר בקשה לביקור חולה בגדה

4.8.2020 – מתוך תגובת המדינה לעתירת גישה בשם תושבת עזה שביקשה לצאת לגדה המערבית לבקר את אביה החולה. המדינה משתמשת בנימוק הביורוקרטי לפיו הבקשה לא הועברה למת"ק עזה דרך הוועדה האזרחית הפלסטינית, אך טוענת בנוסף כי ממילא המדיניות הקובעת היא החלטת הדרג המדיני להגביל יציאה מעזה "על מנת לצמצם את סיכויי ההדבקה והתפשטות הנגיף".

בסעיף הבא, המדינה מונה שלושה חריגים לסגר הקורונה – יציאה לטיפולים רפואיים, חזרת תושבי גדה וזרים לביתם וכן חזרה לישראל של תושבי עזה המחזיקים באזרחות ישראלית. המשמעות היא שבקשה לבקר קרוב משפחה חולה בגדה המערבית או בישראל אינה בחריגים לסגר הקורונה שאוכפת ישראל:

23. לא למותר להזכיר כי בימים אלה, במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה, **הוחלט על ידי הדרג המדיני להטיל סגר על רצועת עזה, על מנת לצמצם את סיכוני ההדבקה והתפשטות הנגיף. החלטה זו עודנה בתוקף, והכניסה מרצועת עזה לישראל ולאי"ש מוגבלת למקרים הומניטאריים רפואיים; לחזרתם של תושבי אי"ש ולזרים או בעלי אזרחות כפולה לאחר בחינה פרטנית של נסיבות הבקשה; ולישראלים שנמצאים בעזה ומבקשים לשוב לישראל. למעלה מן הצורך יוער כי עניינה של העותרת אינו נכלל באחת מהקטגוריות שנמנו לעיל ולפיכך אף לו היתה בקשת העותרת מועברת לצד הישראלי באמצעות הוועדה, זו היתה נדחית בשל מדיניות הסגר האמורה.**

(כל ההדגשות של גישה)

3. מסמך מתפ"ש, "מדיניות הסגר ביחס לכניסתם של תושבי רצועת עזה לישראל ואיו"ש"

12.8.2020 – המסמך פורסם באתר האינטרנט של מתפ"ש בעקבות דרישות גישה בבתי המשפט לשקיפות בדבר החלטת המדינה להחמיר את הסגר על עזה:

"[...] **על מנת לצמצם את התפשטות נגיף הקורונה הוטל סגר על רצועת עזה.** [...] הוחלט על מספר חריגים: [...] היתרים לחולים ומלוויהם לכניסה לישראל ואיו"ש לצורך טיפול רפואי [...]. בקשות של תושבי אי"ש וזרים שנמצאים ברצועת עזה לעבור לאיו"ש או למדינת מוצאם [...]."

(כל ההדגשות של גישה)

4. תשובת מת"ק לפנייה בדבר יציאה מהרצועה לראיון קונסולרי בישראל

18.8.2020 – תשובת מת"ק עזה לפניית גישה בשמו של דוקטורנט תושב עזה, שביקש לצאת לראיון בקונסוליה השוכנת בתל אביב. הראיון הוא תנאי מקדים לנסיעתו לעבודת מחקר במלגה מלאה באוניברסיטה באירופה.

המת"ק סירב לבקשה בנימוקים שלא הגיעה מהוועדה האזרחית הפלסטינית, ולאור החלטת הדרג המדיני להגביל יציאה מעזה בכסות המאבק בהתפשטות נגיף הקורונה:

"עוד יוזכר כי **במסגרת הניסיון למגר את התפשטות נגיף הקורונה הוגבלה בהחלטת הדרג המדיני הכניסה מרצועת עזה למדינת ישראל למקרים הומניטאריים רפואיים בלבד** ועניינו של התושב שבנדון אינו נכנס בגדר המקרים האמורים."

(כל ההדגשות של גישה)

5. [תגובת המדינה](#) לעתירה בדבר בקשה חזרה לגדה המערבית

25.10.2020 – תגובת המדינה לעתירת גישה לבית המשפט המחוזי בירושלים בשמו של צעיר תושב הגדה המערבית המתגורר ברצועה ומבקש לחזור לגדה. המדינה מפרטת את ההחלטה להדק את הסגר על עזה במרץ 2020, מודה שבקשת התושב הוגשה לבחינתה קודם לכן, וכי תהיה מוכנה כעת לבחון את בקשתו בהתאם לחריג השני שקבעה למדיניות הסגר בכסות הקורונה: חזרת תושבי גדה וזרים לביתם:

30. כאמור, ביום 11.3.2020 הטילה מדינת ישראל סגר על רצועת עזה, כחלק ממאמצי ההתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה. בהתאם לכך, מדיניות המשיבים החל מאותה העת היתה שלא לאפשר כניסת אנשים המתגוררים ברצועת עזה לישראל ולאזור, למעט חריגים אשר הוגדרו על ידי המשיבים.

31. ביום 12.8.2020 פורסמה מדיניות הסגר ביחס לכניסתם של תושבי רצועת עזה לישראל ולאזור. **במסגרת מדיניות זו, אשר הייתה בתוקף גם בטרם פרסומה, פורטו החריגים שנקבעו למדיניות הסגר, אשר אחד מהם קובע כי 'בקשות של תושבי איו"ש וזרים שנמצאים ברצועת עזה לעבור לאיו"ש או למדינת מוצאם יוגשו בדרכים המוקבלות, כמפורט בנהלים המפורסמים באתר המתפ"ש [...].**

33. כמפורט לעיל, העותר הגיש בקשתו למעבר מרצועת עזה, דרך מדינת ישראל, לאזור, באמצעות הוועדה האזרחית הפלסטינית. **במהלך הטיפול בבקשתו, הוטל סגר על רצועת עזה, כחלק ממאמצי ההתמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה. משכך, בקשתו נדחתה בהתאם למדיניות המשיבים החל מאותה העת, והודעה על כך הועברה לוועדה האזרחית הפלסטינית, כמקובל.**"

(כל ההדגשות של גישה)

* לפי דרישת החוק, גישה גאה לציין כי כתוצאה משיתוף פעולה עם מדינות וארגונים בינלאומיים, שתומכים בעשייה שלנו לקידום זכויות אדם, רוב המימון לפעילותנו מגיע מ"ישויות מדיניות זרות".